

1a. Edició. Cicle de Cine-Fòrum “Cuidados de cine”

Professora-coordinadora: Lourdes Mestres i Camps

Curs acadèmic: 2016-2017

Introducció

Des de la perspectiva de la comunicació, l'ús del cinema com una eina docent està àmpliament documentat (veure referències), donat que des de fa molts anys s'ha evidenciat la capacitat del cinema per traslladar-nos, estudiants i docents, a contextos i trames de problemàtiques diverses que requereixen decisions i estratègies que poden ser analitzades des d'aula.

De tots és sabut que les pel·lícules, com productes visuals i narratius, ens ofereixen la possibilitat d'emocionar-nos recreant vivències per compartir, reflectir i evocar relacions, fenòmens o experiències humanes en tota la seva complexitat, des de mirades molt diverses. Podem considerar que el cinema comercial ens permet aproximar-nos a altres realitats, a partir de mostrar situacions reals o fictícies, resultant properes a l'etnografia, capaces de transportar-nos a altres vides o dinàmiques, i que els docents podem reconvertir en experiències d'aprenentatge.

La reincent utilització per part dels cineastes de temes vinculats a la salut i la vida, les relacions interpersonals, els dols i les morts, les violències, o les situacions crítiques de qualsevol índole, fa que disposem de moltes opcions per reflexionar, emocionar, discutir i aprendre, sobre qualsevol proposta que sigui d'interès pels participants.

Proposem debatre al voltant d'aspectes com:

- La diversitat social i la salut.
- La construcció social de la salut i la malaltia, el cicle vital, la vida i la mort.
- El tenir-cura de la salut i els “cuidadors” i el tenir-cura professional infermer.
- Els determinants, l'accés i les desigualtats en salut .
- La imatge i el rol de les infermeres a partir dels estereotips associats.
- ...

Incorporar al cinema als estudiants de grau i postgrau d'infermeria en un espai fora de l'aula clàssica, del curs o de les assignatures, es permetrà treballar transversalment integrant continguts des de paradigmes molt diferents. Tanmateix, pot contribuir a l'expressió lliure de tots els participants, a aprendre cooperativament de forma interactiva, relaxada i menys institucionalitzada, a través de compartir dubtes, “veritats” , intercanviar opinions, i evidenciant la pluralitat de perspectives.

El col·loqui o “fòrum” ens ha de permetre interrelacionar continguts des de l'holisme i l'humanisme, buscant evidències, explorant realitats o altres maneres d'entendre, gestionar i preservar la vida, les

interaccions humanes, i aprendre de la diversitat dels discursos i pràctiques, des de la sensibilitat, el respecte, la tolerància i la bona predisposició.

Sota la premissa de que *“Una imatge val més que mil paraules”*, iniciem un Cicle de Cine-fòrum dirigit a tots els/les estudiants (de grau i postgrau) i professors/es d’infermeria del Campus Mar.

Objectiu general:

Reflexionar en relació al ser infermer, a partir d’una proposta d’aprenentatge cooperatiu, lúdic, i transversal, com és el cine fòrum, que faciliti la interacció entre estudiants i professors en un espai acadèmic compartit.

Objectius específics:

1. Identificar les diferents perspectives dels actors principals, analitzant el context històric, social i cultural de les activitats de tenir-cura de la salut i dels/de les persones cuidadores.
2. Analitzar la imatge i els rols dels infermers/ de les infermeres a través del debat sobre els personatges de la pel·lícula seleccionada, identificant les cures infermeres implícites o explícites en la pel·lícula seleccionada, fent especial esment a les “cures invisibles”.
3. Analitzar el fenomen salut-malaltia, així com els determinants de salut implicats en la trama dels films, i la seva repercussió en les persones i l’entorn.
4. Explorar les similituds entre la realitat i la ficció en els diferents contextos escenogràfics, relacionant-ho amb les competències de les infermeres, les experiències personals, i les vivències individuals dels pràcticums.

Procés:

1. La professora-coordinadora del Cicle presenta el projecte als/a les estudiants per a que coneguin el projecte, i els convida a participar.
2. Els estudiants interessants en l’organització del projecte ho comunicaran per escrit a la professora-coordinadora, que programarà una reunió presencial per explicar la metodologia a seguir.
3. Es constituirà la Comissió organitzadora i es distribuïran els diferents rols. Es proposa un mínim de 4 estudiants (es suggereix un estudiant per a cada curs si és possible) a més de professora-coordinadora.
4. La Comissió farà propostes per a la selecció de les pel·lícules, treballarà en la pluja d’idees i en els criteris per seleccionar 4 de les possibles pel·lícules.
5. S’elaborarà una fitxa de cada pel·lícula seleccionada, segons el fons documental de l’UPF, i s’analitzaran els temes/continguts vinculats d’interès pels objectius d’aquesta activitat.
6. Proposar les persones de la Comissió que coordinaran cada una de les 4 sessions. Es proposa 1 professora afí a la temàtica de la pel·lícula i mínim 2 estudiants, per a cada sessió.
7. Consensuar el calendari de les projeccions.
8. Proposar altres experts per participar en el debat de cada projecció: infermers/es assistencials, gestores o investigadores, farmacòlegs, epidemiòlegs, psicòlegs, metges,...
9. Els membres de la Comissió conduïran el debat posterior: afavorir, estimular, reconduïr, ... , a fi d’assolir els objectius preestablerts.

10. Fer conclusions de cada sessió del Cicle i penjar-les a la intranet de l'Escola.
11. Avaluar l'activitat, organitzadors i participants.
12. Analitzar i discutir el resultat de l'avaluació.
13. Divulgar els resultats: Elaborar una comunicació per presentar en un congrés.
14. Plantejar la 2a edició del Cicle pel curs 2017-2018, revisada a partir dels resultats obtinguts.

criteris per seleccionar les pel·lícules

- Temàtica vinculada directa o indirectament a la salut, la malaltia, la vida, la mort, les etapes vitals i/o el tenir-cura de les persones i/o de l'entorn.
- Sense restriccions d'antigüitat, país, directors o actors.
- Pel·lícules oficials, comercials o no, que estiguin o hagin estat programades en els circuits convencionals.
- Idioma català o castellà, o bé subtitulades.
- Aspectes legals (??): llicències, permisos,... de l'SGAES, distribuïdora,... (a consultar amb el servei jurídic del PSMar)
- Disponibles en el catàleg de l'UPF o en el mercat oficial.

Cronograma

1r trimestre 2016-2017	2n trimestre 2016-2017	3r trimestre 2016-2017
Disseny de la proposta i del pressupost. Aprovació per la direcció de l'ESIM.	Constituir l'equip de la Comissió organitzadora. Determinar: Objectius i rols.	<ul style="list-style-type: none"> • Projeccions: abril i juny, octubre.
Assessoria sobre els aspectes legals.	Presentació als estudiants. Consensuar el Calendari del projecte. Seleccionar les pel·lícules: catàleg de l'UPF. Aconseguir les pel·lícules: permisos/licències (?), adquisició,.. Organitzar el calendari de projeccions.	<ul style="list-style-type: none"> • Publicitar la projecció. • Reservar pel·lícula a la biblioteca. • Reserva aula.
Cerca en el catàleg de l'UPF.	Cercar professors/es i altres experts per a dirigir el debat. Dissenyar la graella d'avaluació.	
	Disseny publicitari: Divulgació del projecte a través de : web, moodle, facebook, instagram, beabloo, pòsters, boca/boca,...	

Lourdes Mestres i Camps. Octubre, 2016

Referències

- Alexander M, may MN, Pettice YJ. Cinemeducation: an innovative approach to teaching psychosocial medical care. *Fam Med*. 1994;26(7):430-3
- Álvarez D, Cariacedo JJ, Gómez JM, López S, Peña JI, Pereda FJ y cols. El valor de la diversidad. El cine como recurso didáctico en la educación intercultural. Madrid: Carprinter; 2003.
- Baños JE, Aramburu JF, Senti M. Biocinema: La experiencia de emplear películas comerciales con estudiantes de Biología. *Revista de Medicina y Cine*, 2005, núm 2. Disponible a: <http://revistamedicinacine.usal.es/es/revista-medicina-cine/97-vol1/num28/139-biocinema-la-experiencia-de-emplear-peliculas-comerciales-con-estudiantes-de-biologia> . Consultat el 20 de setembre de 2016.
- Baños Díez JE. ¿Cuál debe ser el grosor del estudio? La enseñanza de las sutilezas de la relación médico-paciente mediante obras literarias y películas comerciales. *Rev Med Cine*. 2007;3:159-65.
- Bottasso O. Caravaggio: de su vida turbulenta y muerte sin diagnóstico (2015). Diponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol11_num4_original4_es.pdf
- Bugarín González R, Bugarín Diz C. El maltrato de género en Te doy mis ojos (2003). *Rev Med Cine [Internet]* 2014; 10(4):157-163. Disponible a: <http://revistamedicinacine.usal.es/es/revista-medicina-cine/157-vol10/num4/1171-el-mal-trato-de-genero-en-te-doy-mis-ojos-2003-en-scribd>
- Camacho-Aguilera JF. Epidemia: Un repaso a la fiebre hemorrágica por Ébola. *Rev Med Cine* 2013; 9(2): 70-81. Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol9_num2_original3_es.pdf Consultat el 23 de setembre 2016.
- Farré M. Señores docentes, más cine por favor. *Rev Med Cine* 2013; 9(2): 51-52. Disponible a : file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol9_num2_editorial_es.pdf . Consultat el 23 de setembre 2016.
- Felippa MG, Osorio-Delgado RI. El cine y la enseñanza de la enfermería materno infantil: un puente hacia los contenidos. *Rev Med Cine* 2015; 11(3): 140-146. Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol11_num3_original2_es.pdf . Consultat el 23 de setembre 2016.
- Fresnadillo Martínez MJ, Diego Amado C, i altres. Metodología docente para la utilización del cine en la enseñanza de la microbiología médica y las enfermedades infecciosas. *Rev Med Cine*. 2005;1:17-23
- García-Menéndez A. El aceite de Lorenzo (Lorenzo's Oil) (1992). Enfermedad: realidad mirada desde distintos puntos de vista. *Rev Med Cine* 2013; 9(1): 3-10. Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol9_num1_original1_es.pdf . Consultat el 23 de setembre de 2016.
- García Moro M, García Sánchez E, García Sánchez JE. Enfermedades infecciosas: SIDA. *Rev Med Cine [Internet]* 2016;12(2): 122-127.
- González-de Dios J, Tasso-Cereceda M. La mirada del cine al cáncer I: arte, ciencia y consciencia. *Revista de Pediatría de atención primaria* 2012; 14: e41-e55. Disponible a: http://www.pap.es/files/1116-1559-pdf/e1_pap56.pdf. Consultat el 23 de setembre 2013.
- González de Dios J, Tasso Cereceda M, Ogando Díaz B. La mirada del cine al cáncer (II): Cuando la Oncología pediátrica es la protagonista. *Rev Pediatr Aten Primaria*. 2012;14:351-68.
- González de Dios J. Cine y pediatría. Una oportunidad para la docencia y la humanización en nuestra práctica clínica. Madrid: Exlibris Ediciones, S.L., 2012; 220 págs.
- Gómez Córdoba AI, Estrada H. El cine y la comunicación de malas noticias. *Rev Med Cine [Internet]* 2016;12(1): 21-32.
- Hernández-Barbosa R. Reflexiones bioéticas a través del cine. *Rev Med Cine* 2013; 9(2): 60-69. Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol9_num2_original2_es.pdf . Consultat el 23 de setembre 2016.
- Icart Isern, MT. Escola d'Infermeria. Universitat de Barcelona (España): *Imágenes de la enfermería en el cine*. Icart, M.T.; Delgado, P.; De la Cueva, L. (2015). Barcelona: Ediciones UB.
- Icart Isern MT Metodología de la investigación y cine comercial: claves de una experiencia docente. *EDUC MED* 2008; 11 (1): 13-18. Disponible a: <http://scielo.isciii.es/pdf/edu/v11n1/original1.pdf> Consultat el 23 de setembre 2016.
- Icart Isern MT, Icart Isern MC. La muerte del Sr. Lazarescu/ Moartea domnului Lazarescu (2005): efectos de la recesión económica en el sistema sanitario. *Rev Med Cine [Internet]* 2016;12(1): 3-11.
- Loscos J, Baños JE, Loscos F, de la Cámara J. Medicina, Cine y Literatura: una experiencia docente en la Universidad Autónoma de Barcelona. *Rev Med Cine*,2006: 4:1-7[7 p]. Disponible a:

file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol2_num4_originales03_es.pdf .
[f .Consultat](#) el 23 de setembre de 2016.

- Martínez-Sabater A, Ballestar-Tarín ML, Casal-Angulo MC, Domínguez Romero A. La seguridad del paciente a través del análisis de Anatomía de Grey; temporada 6, capítulo 6. Vi lo que vi. Rev Med Cine [Internet] 2016;12(2): 82-90.
- Méndez-Domínguez N, Rodríguez-Castellanos A. Pertinencia del análisis de la película Contagio (2011) en el aprendizaje de la metodología clínica y epidemiológica en medicina. Rev Med Cine [Internet] 2016;12(3). Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol12_num2_avance_10.pdf . Consultat el 23 de setembre de 2016.
- Moratal Ibáñez LM. El cine y su mirada holística y humanitaria de las enfermedades. Rev Med Cine. 2007;3:85-6.
- Mirón Canelo JA, Iglesias De Sena H, Alonso Sardón M. Valoración de los estudiantes sobre su formación en la Facultad de Medicina. Educ Med. 2011;14:221-8.
- Moreta-Velayos FI, Moreta-Montero C, Montero-Sánchez N, de la Fuente-Hermosín I. Sesión de cine en atención primaria. Rev Med Cine [Internet] 2016;12(1): 60-63.
- Ogando-Díaz B, Tejera-Torroja E. La violencia de género en el cine español (2015). Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol11_num4_original2_es.pdf . Consultat el 20 de setembre de 2016.
- Ogando-Díaz B. Geriatria y cine: una mirada desde la salud. Rev Med Cine [Internet] 2016;12. Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol12_num2_avance_17.pdf .
[Consultat](#) el 23 de setembre 2016.
- Pereira MC, Urpi MC. Cine y juventud: una propuesta educativa integral. Revista de Estudios de Juventud. 2005;68:73-80.
- Pintor-Holguín E, Vivas-Rojo E i altres. La vida alegre (1987): la importancia del preservativo para prevenir las ETS. Rev Med Cine 2015; 11(3): 157-162 . disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol11_num3_original4_es.pdf . Consultat el 23 de setembre 2016.
- Prat-Canet C. Análisis de la Imagen Social de la Enfermera a través del cine y la televisión. Treball Fi Grau UIC. Disponible a: http://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/221904/Carmen_Prat_Canet.pdf?sequence=1 .
- Rey-Torné U, López-Guimet J, i altres. Cine y Biología: Una experiencia docente realizada por los estudiantes Facultad de Ciencias de la Salud y de la Vida. Universitat Pompeu Fabra. Barcelona. Rev Med Cine 2013; 9(2): 82-87. Disponible a: file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/vol9_num2_original4_es.pdf
- Roca-Roger M, Úbeda-Bonet I. Producciones artísticas en el aprendizaje de la enfermería. FEM 2016; 19 (1): 13-18. Disponible a: <http://scielo.isciii.es/pdf/fem/v19n1/original1.pdf> . Consultat el 23 de setembre 2013.
- Romano E. Cancer, imaginario social y filmografía. Rev Med Cine [Internet] 2016;12(1): 33-46.
- Siles González, J. Origen de la enfermería en el cine: el género histórico-documental y biográfico. Disponible a: <file:///C:/Documents%20and%20Settings/20156/Mis%20documentos/Downloads/origen-de-la-enfermera-en-el-cine-el-gnero-historicodocumental-y-biografico-0.pdf>
- Tarrés MC, Gayol MC, D'Ottavio AE. Pierre-Auguste Renoir: adversidad y resiliencia. Rev Med Cine [Internet] 2016;12(2): 105-109.
- Universidad de Salamanca: "Salud y cine". Disponible en: http://www.usal.es/~micromed/listado%20alfabetico/listado_alfabetico.htm. Consultat el 20 de setembre de 2016.

Cine i docència en infermeria:

http://www.ub.edu/creacioartisticaisalat/cine/principal_cast/menuprincipal.html

Lmc/setembre 2016